

İBRET-İ'TİBÂR (1)

"Andolsun, onların öykülerinde, akıl sahipleri için ibret vardır." (Yûsuf: 111), "Kuşkusuz, hayvanlarda da sizin için ibret vardır."

(Nahl: 66, Mü'minûn: 21), "

Kuşkusuz, saygılı olanlar için bunda bir ibret vardır."

(Nâzi'ât: 26),

"Kuşkusuz gözleri olanları için bunda bir ibret vardır."

(Âl-i İmrân: 13), "

Allah, geceyi ve gündüzü çevirir

(birbirinin ardından götürüp getirir)

. Kuşkusuz gözleri olanlar için bunda bir ibret vardır."

(Nûr: 44)

Bu âyetlerde, anlatılan olaylarda, sağduyu sahipleri için ibret bulunduğu vurgulanmaktadır. *İbre* t: 'abr

kökünden gelir.

'Abr:

bir halden bir hale geçmek de-mektir.

'Ubûr

ise yüzerek veya herhangi bir araçla suyu geçmek anlamına gelir. Gözden akan yaşa da

'abre

denilir. Yine bu kökten gelen ibâre, konuşanın ağzından çıkıp havayı geçerek dinleyenin kulağına giren sözdür.

'Abrî

de ırmak kıyısında biten ota denilir.

'Âbiri sebîl: yoldan geçen yolcudur. Ta'bîr de ru'yanın görün-tü-sünden, içyüzüne, asıl ifade ettiği anlama geçmektir:

"Ey cemâat, eğer gerçekten

yorumcular iseniz, benim bu rü'yâmın yorumunu yapınız."

(Yûsuf: 43), "

Ey göz

(akıl)

sâhipleri ibret alın."

(Haşr: 2)

âyeti de insanlara, i'tibâr etmelerini emretmektedir

. i'tibâr

görülüp bilinene dik-katle bakıp ondan görülmeyen veya bilinmeyen bir sonuca varmak

demektir. İşte İslâm Hukukundaki kıyâsın anlamı budur:

Bilinen bir şeyden, benzeri olan bir bilinmeyeni bilmek. Başka bir deyimle *i'tibâr: iki bilgiyi hatırlamaktan, üçüncü bir bilginin doğmasıdır.*

Eğer zihin işlemi sadece iki bilgiyi hatırlar, fakat bunlardan üçüncü bir bilgi doğmazsa bu işleme *i'tibâr*

değil,

težekkür

denilir.

Nażar

ve

tefekkür

ise üçüncü bir bilginin doğmasını istemektir. Üçüncü bir bilginin doğmasını istemeyen kimse

nâżır

ve

mütefekkir

(araştırmacı ve düşünür) değildir. O halde her

mütefekkir

(düşünür

), *mütežekkirdir*

(anımsayıp öğüt alan, ders çıkarandır)

;

fakat her

mütežekkir, mütefekkir

değildir.

Kur'ân-ı Kerîm, sağduyu sahiplerini, evrendeki olayları düşünüp bunlardan ibret almaya yöneltmektedir: "*Göklerde ve yerde nice âyet var ki onların yanından yüzlerini çevirerek geçerler.*"

(Yûsuf: 105) âyeti, göklerde ve yerde bulunan âyetlerin, ibret verici olayların yanından, düşünmeden, hiç ibret almadan geçen insanları kınamaktadır.

(devamı yarın..)